

УДК 616-053.9+378.147

І.П. Кайдашев, О.А. Борних, М.С. Расин, Л.П. Савченко, Н.А. Дігир, А.І. Селіхова, Н.Д. Герасименко
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ДОСВІД ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ GERONTOLOGII ДЛЯ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

У статті викладені аспекти викладання основ геронтології та геріатрії в клініці внутрішніх хвороб, яке проводитиметься на кафедрі внутрішньої медицини з метою вдосконалення знань і практичних навичок у студентів 3 курсу, які навчаються за спеціальністю «стоматологія» в умовах запровадження кредитно-модульної системи з використанням системи програмованої контрольованої самостійної роботи студентів. Основною метою курсу є вивчення студентами вікових змін, які відбуваються в старіючому організмі, особливостей перебігу захворювань у осіб похилого та старечого віку, методів профілактики, основних принципів фармакотерапії.

Ключові слова: геронтологія, методика викладання, кредитно-модульна система.

Впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМС) на стоматологічних факультетах медичних вузів України співпало з переходом на новий навчальний план. З 2010/2011 навчального року стоматологічні факультети медичних вузів України працюють за новим навчальним планом згідно до наказу МОЗ України № 929 від 07.12.2009 р., та переходять на навчання за кредитно модульної системи. Це зумовлює суттєві зміни організації навчання, принципів та методів оцінки знань студентів та ведення звітної документації. Але сутність програмних вимог, яка базується на кваліфікаційній характеристиці спеціаліста – стоматолога не змінюється [5,8].

З весняного семестру 2011-2012 навчального року на кафедрі внутрішньої медицини № 3 проводиться підготовка студентів з елективного курсу за вибором «Основи геронтології та геріатрії» за кредитно-модульною системою. Кафедра внутрішньої медицини № 3 є опорною серед кафедр в Україні з підготовки студентів – стоматологів з дисциплін, пов'язаних з викладанням внутрішніх хвороб (практика терапевтичного профілю, пропедевтика внутрішньої медицини, внутрішня медицина, основи геронтології та геріатрії). Співробітниками кафедри складена програма з дисципліни «Основи геронтології та геріатрії» (курс за вибором) для вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації, яка передбачає: всього годин/кредитів ECTS – 60/2; лекцій - 10; практичних занять - 20; СРС – 30. Навчання триває впродовж одного семестру – на III курсі. За кредитно-модульної системи організації навчального процесу курс за вибором «Основи геронтології та геріатрії» є єдиним модулем, форма підсумкового контролю – залік. Викладання основ геронтології та геріатрії в клініці внутрішніх хвороб проводяться з метою удосконалення знань та практичних навичок студентів третього курсу, які навчаються за програмою спеціальності «стоматологія». Основним завданням курсу є вивчення студентами-стоматологами вікових змін, що відбуваються в старіючому організмі, особливостей перебігу захворювань різних систем і органів в осіб похилого та старечого віку, методів профілактики таких захворювань, основних принципів фармакотерапії геронтологічних хворих. Невід'ємною частиною програми є набуття навичок надання екстреної лікарської допомоги при невідкладних станах в геріатрії [4,8].

Згідно зі складеною співробітниками кафедри програмою з основ геронтології та геріатрії (2011) для навчання виділено 60 годин. Згідно з навчальним планом, час розподілено на лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів. Основним завданням лекційного курсу є ознайомлення студентів з сучасним станом проблеми, формування стійких теоретичних знань з предмету та забезпечення основи для оволодіння студентами практичних навичок. Основним завданням практичних занять є оволодіння практичними навичками та досягнення необхідного рівня засвоєння знань. Дуже важливим вважаємо наявність спадкоємності між лекційним матеріалом та проведенням практичних занять, що забезпечує глибше засвоєння матеріалу. При проведенні практичних занять важливим є використання діагностичних алгоритмів та алгоритмів надання планової та невідкладної допомоги геронтологічним хворим, вирішення тестових завдань та задач II та III рівня. Важливим є вивчення студентами аспектів профілактичного направлення в наданні допомоги пацієнтам старечого та похилого віку, усунення впливу необґрунтованого призначення препаратів [1,6,7]. Сучасні освітні інновації дозволяють суттєво наблизити стандарти підготовки лікарів до міжнародних вимог та максимально сприяти формуванню нової високо ерудованої генерації фахівців. На виконання цих завдань кафедра внутрішніх хвороб в останні роки впровадила низку нових педагогічних технологій. Перш за все, це інноваційна технологія: «Система програмованої контрольованої самостійної роботи студентів», яка запроваджена на кафедрі для вивчення дисципліни «Основи геронтології та геріатрії». До неї увійшло: 1) створення нової програми навчання на основі ОКХ та ОПП, 2) видання посібника в двох частинах з основ геронтології для студентів стоматологічних факультетів, затверджених МОЗ та МОН України, які є як у друкованому виданні, так і в електронному; 3) створення та видання навчальних посібників для самостійної поза аудиторної роботи (сілабусів). Це дозволило посилити контроль за поза аудиторною самостійною роботою студентів, на яку за навчальним планом відводиться 50% часу, яка тепер має виключно письмовий характер [3].

В цих умовах дуже важливо, на наш погляд, скористатися напрацьованій на опорній кафедрі з внутрішніх хвороб новітній технології навчання: «Система програмованої контрольованої самостійної роботи студентів» [3,5].

Сутність цієї технології полягає в тому, що студент до початку занять отримує програму дій у вигляді спеціального посібника, який ми називаємо «сілабусом». Цей посібник містить завдання до кожної теми модулю різного ступеня складності. Студенти повинні за часів самопідготовки письмово відповісти на питання і, таким чином, продемонструвати свою готовність до сприяння практичної частини занять. Уведення в навчальну практику таких посібників вирішає низку проблем з нестачі часу у викладача на практичних заняттях для контролю вхідного рівню

знань та об'єктивну їх оцінку, що є передумовою дієздатності рейтингового методу оцінки, як складової модульно-рейтингової системи навчання за Болонським процесом. Перевагами модульно-рейтингової системи є те, що вона стимулює студента до активної праці. Якщо студент не працює систематично та інтенсивно він не отримає достатню кількість балів та буде змушений вивчати цей модуль вдруге, що значно ускладнить йому виконання кредитного плану семестру або навчального року. Адже кредити зараховуються тільки за позитивної оцінки. Вона також визначає місце студента у своїй групі, курсі, факультеті, що дає можливість застосувати додаткові стимули у вигляді переводу на бюджетне фінансування навчання, призначення іменних стипендій тощо.

Нині колектив кафедри внутрішніх хвороб підготував лекційний курс з питань геронтології та гериатрії, особливостей тактики лікаря-стоматолога при веденні хворих похилого та старечого віку та аспектам надання невідкладної допомоги хворим геронтологічного профілю; працює над створенням проблемних ситуацій з максимальним використанням мультимедійних ілюстративних матеріалів, які б відповідали вимогам навчання студентів з використанням проблемно-орієнтованого методу. Використання в навчанні алгоритмів діагностики та надання допомоги хворим старечого віку сприятиме глибокому засвоєнню матеріалу, формуванню стійких професійних практичних навичок згідно вимогам Програми та ОКХ, ОПП. Згідно з програмою, рекомендовані до засвоєння студентами третього курсу, що навчаються за програмою спеціальності «стоматологія» основні практичні навички, засвоєння яких забезпечить своєчасне та адекватно використання засвоєних знань на практиці: збір анамнезу геронтологічного хворого, клінічне обстеження хворих похилого віку із стоматологічною патологією, клінічне тлумачення аналізів у хворих похилого віку, запис і розшифрування ЕКГ, визначення експрес-методом цукру та ацетону в сечі, невідкладна допомога при гіпертонічних кризах у людей похилого віку із стоматологічною патологією, невідкладна допомога при приступі стенокардії, при інфаркті міокарда, при набряку легень в гериатрії і т.і [8].

Лікар-стоматолог повинен бути ознайомлений з особливостями психології хворих похилого і старечого віку, вміти налагодити психологічний контакт з ними, бо від цього в значній мірі буде залежати успіх профілактичної та лікувальної роботи з даною категорією пацієнтів, вивчити деонтологічні аспекти спілкування із геронтологічними хворими [2,9]. Викладання курсу «Основи геронтології та гериатрії» на стоматологічному факультеті проводиться на базах загальнотерапевтичних та спеціалізованих відділень клінічних лікарень. Аудиторні практичні заняття проводяться у вигляді клінічних розборів, самостійної курації хворих з написанням фрагментів історій хвороб, вирішення тестових задач, роботи у діагностичних кабінетах. При вивченні основ геронтології та гериатрії широко впроваджуються елементи навчально-дослідницької роботи студентів з проведенням підсумкових науково-практичних конференцій клініки або залучення студентів до наукового пошуку в гуртках СНТ. Кафедра послідовно впроваджує принципи дистанційного навчання. В електронній бібліотеці академії та на сайті розміщені електронні версії підручників та навчальних посібників.

Висновок

Успішний процес засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок є найважливішим для підготовки лікаря будь-якої спеціальності, а остаточний результат навчання залежить від ступеня засвоєння базисних предметів, використання інноваційних технологій навчання та акценту на практичну діяльність студента у майбутньому.

Література

1. Антоненко М.Ю. Сучасні медико-організаційні аспекти профілактики захворювань пародонта / М.Ю. Антоненко // Охорона здоров'я України. - 2008. - № 2. - С. 57-62.
2. Анисимов В.Н. Молекулярные и физиологические механизмы старения / В.Н. Анисимов // - Издательство: Наука, 2008.- 434 с.
3. Кайдашев І.П. Самостійна робота в умовах впровадження кредитно-модульної системи навчання студентів стоматологічних факультетів внутрішнім хворобам / І. П. Кайдашев, М.С. Расин, Л.Г. Савченко // - Тернопіль, 2008. - С.128-129.
4. Кайдашев І. П. Шляхи формування клінічного мислення під час навчання студентів на кафедрі внутрішніх хвороб з доглядом за хворими / І.П. Кайдашев, М.С. Расин, О.А. Борзих [та ін.] // - Полтава, 2009.- С 64-66.
5. Кайдашев І.П. Болонський процес і новітні технології моніторингу та контролю якості навчання внутрішнім хворобам на стоматологічних факультетах / І. П. Кайдашев, М.С. Расин, О.А. Борзих [та ін.] // - Київ, 2010. - С. 459 - 464.
6. Кайдашев І.П. Основи геронтології. Частина перша. Навчальний посібник/ І.П. Кайдашев, О.А. Борзих // - Полтава, 2011. - 164 с.
7. Кайдашев І.П. Основи геронтології. Частина друга. Навчальний посібник/ І.П. Кайдашев, О.А. Борзих // - Полтава, 2011. - 165 с.
8. Основи геронтології та гериатрії. Програма навчальної дисципліни для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. /- Київ, 2011.- 25 с.
9. Прошаев К.П. Избранные лекции по гериатрии / К. И. Прошаев, А. Н. Ильницкий, С. С. Коновалов // – СПб: Праймеврознак, 2008.- 320 с.

Реферати

ОПЫТ И ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ОСНОВ ГЕРОНТОЛОГИИ У СТУДЕНТОВ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ
И.П. Кайдашев, О. А. Борзых, М.С. Расин, Л.Г. Селихова, Л.Г. Савченко, Н. И. Дигтярь, Н.Д. Герасименко

В статье изложены аспекты преподавания основ геронтологии и гериатрии в клинике внутренних болезней, которое проводится на кафедре внутренней медицины с целью совершенствования знаний и практических навыков у студентов 3 курса, которые учатся по специальности «стоматология» в условиях внедрения кредитно-модульной системы с использованием системы программированной контролируемой самостоятельной работы студентов. Основной целью курса является изучение студентами возрастных изменений, которые происходят в стареющем организме, особенностей течения заболеваний у лиц пожилого и старческого возраста, методов профилактики, основных принципов фармакотерапии.

Ключевые слова: гериатрия, методика преподавания, кредитно-модульная система.

EXPERIENCE AND FEATURES AT STUDYING OF BASES OF GERONTOLOGY AT STUDENTS OF STOMATOLOGIC FACULTY IN INTRODUCTION IN CREDIT-MODULE SYSTEM
I.P.Kajdashev, O.A.Borzih, M.S.Rasin, L.G.Selikhova, L.G.Savchenko, N.I.Digtjar, N.D.Gerasimenko

In article aspects of teaching of bases of gerontology and geriatrics in clinic of internal diseases which to be spent on chair of internal medicine for the purpose of perfection of knowledge and practical skills at students 3 courses which studying on a speciality "stomatology", conditions of introduction of credit-module system with the use of controlled program self-study. Course main objective is studying by students of age changes which occur in a growing old organism, features of a current of diseases at persons of elderly and senile age, methods of preventive maintenance, main principles of pharmacotherapy.

Key words: geriatrics, ateaching technique, credit-module system.